תורה לדעת

N.Y.C. TIME
זמן הדלקת נרות - 4:29
סוף זמני ק"ש - 8:30
- 9:06
סוף זמן תפלה - 9:57
דף היומי לשבת: **בכורות נ'**

בס"ד, עש"ק פ' חיי שרה - שבת מברכים כסלו - שנת תשפ"ז לפ"ק

פרשת חיי שרה

"ואברהם זקן בא בימים וה' ברך את אברהם בכל" (כד:א). בספר עולת החדש (דיני ומנהגי ר"ח וקידוש לבנה, פ"ו סע' כ"ד) מובא: במשנת חסידים איתא: ולמען יאריך ימים יאמר אחר ההלל בכל ראש חודש: "ואברהם זקן וגו'", זבדי' ישמרני ויחייני וכו', וכל זה יאמר שלש פעמים, והוא סגולה לאריכות ימים.

ועיין בכף החיים (סי' תכ"ב ס"ק נ"ו).

מהו הקשר בין פסוק "ואברהם זקן וגו'" לראש חודש?

אפשר לומר דסיום הפסוק הנ"ל הוא: "וה' בירך את אברהם בכל", וכתבו המפרשים דתיבת "כל" רומז על מדת ההסתפקות ושביעת רצון בחלקו (עיין רש"י על בראשית לג:יא). ולכן, דוקא בראש חודש שמביאים כפרה על מיעוט הלבנה, שהוכרחה להמעיט את עצמה מפני שחטאה במה שטענתה להקב"ה: "אי אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד" (חולין ס:), מזכירים את אברהם שהצטיין במידת ההסתפקות.

❖

"וה' ברך את אברהם בכל" (כד:א). בפ"ק דב"ב (טז:-יז.) איתא: ת"ר, שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא. אלו הן - אברהם יצחק ויעקב. אברהם - דכתיב בי' "בכל", יצחק - דכתיב בי' "מכל", יעקב - דכתיב ביה "כל". ופירש"י: בכל מכל כל - באברהם כתיב "וה' בירך את אברהם בכל" (בראשית כד:א), ביצחק כתיב: "ואוכל מכל" (שם כז:לג). ביעקב כתיב: "וכי יש לי כל" (שם לג:יא). כלומר, לא חסרו שום טובה. זהו מדת ההסתפקות של השמח בחלקו.

והנה, בברכת המזון הוזכר מאמר זה ב"הרחמן הוא יברך את וכו' כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל, כן יברך אותנו וכו'".

ואפשר לומר שלכן מזכירים זה בברכת המזון משום דבברכת המזון כתוב: "ואכלת ושבעת וברכת", ויש לומר שמלבד מהמובן הפשוט של "ושבעת" דהיינו שביעה גשמית על מה שאכל, יש להודות לה' ולהראות ששבע במצבו - וכמו שמובא ברש"י בפירוש עה"פ "וכי יש לי כל": כל ספוקי. ועשו דיבר בלשון גאוה - "יש לי רב" - יותר ויותר מכדי צרכי, עכ"ל. וכן אחז"ל: אין אדם מת וחצי תאוותו בידו - יש לו מנה רוצה מאתיים (קה"ר א':ל"ד).

ומושג זה מוזכר לקמן בברכת המזון: "כי אין מחסור ליראיו וגו'. ודורשי ה' לא יחסרו כל טוב".

ושמא יש להוסיף, שמכיון שאדם שמח בחלקו ושבע בכל מה שנותן לו הקב"ה, לא ירע לבבו מלתת ממאכלו לאחרים, ולכן הוכנסה ברכת "בכל מכל כל" בברכת האורח לבעל הבית.

במדרש (ב"ר פמ"ג:ח') איתא: מכח אותה ברכה [פי' העץ יוסף: המעשר והמנחה שנתן אברהם למלכי צדק] אכלו ג' יתידות גדולות [האבות] בעולם - אברהם יצחק ויעקב. באברהם כתיב: "וה' בירך את אברהם בכל" - בזכות "ויתן לו מעשר מכל". ביצחק כתיב: "ואוכל מכל" - בזכות: "ויתן לו מעשר מכל". וביעקב כתיב: "כי חנני אלקים וכי יש לי כל" - בזכות "ויתן לו מעשר מכל". ועיין בפירוש אמרי יושר על המדרש (מובא במדרש רבה הוצאת וגשל) שכתב: מכח אותה ברכה - של מצות צדקה וכו'.

והנה, ב"מי שבירך" שאומרים למי שעולה לתורה ג"כ מזכירים אברהם יצחק ויעקב וגם "בכל מכל כל": מי שבירך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך וכו' בשכר זה הקב"ה ישמרו מכל צרה וצוקה ומכל נגע ומחלה וישלח ברכה והצלחה בכל מעשה ידיו עם כל ישראל אחיו וכו'.

ובדרך צחות יש לומר דכיון דזכו אברהם יצחק ויעקב לברכת "בכל מכל כל" בזכות צדקה ["ויתן לו מעשר מכל"], לכן, כשעושים 'מי שבירך' לעולה לתורה ומבקשים לזרזו לנדב לצדקה, מזכירים ברכת ה' לאברהם יצחק ויעקב של "בכל מכל כל", ומיד אח"כ אומרים "בעבור שנדב וכו'". ועיין בחתם סופר בחידושיו על הש"ס (ב"ב טז:, ד"ה בת היתה לו לאברהם ו'בכל' שמה). ובפירושו על התורה בפ' לך לך עה"פ "ידו בכל", כותב החת"ס: ראיתי בשל"ה כי "בכל מכל כל" - 'בכל' יש בו תערובות, כי בי"ת [מתיבת] 'בכל' משמע בכל ולא הכל, כמו "כי ביצחק" - ולא כל יצחק, וה"נ דכוותי', וכן "מכל" משמע מקצת כל ולא כולו, אך יעקב נתברך "יש לי כל" בלי תערובות. ונראה הרמז אמר "ידו בכל" כל שיש בו תערובות קליפות בקדושה המרומזת בתיבת בכ"ל, אז יד ישמעאל שולט, וזה "ידו בכ"ל וגו'". אמנם כשיתקנו ישראל דרכיהם ויברר הקליפה וישאר קדושה ברורה אזי "יד כ"ל בו" מושלת על עשו וישמעאל.

והנה, לפי פשטות הלשון ד'כל' מורה על מדת ההסתפקות כמו שפירש"י בפ' וישלח עה"פ "יש לי כל" יש לומר דמדת בני ישמעאל היא שלעולם אינם שבעים עם חלקם, וכל מה שנותנים להם אין בו כדי למלאות תאוותיהם, ולכן בימינו בארץ ישראל, כל מה שמבטיחים להם כדי שישלימו עם בני ישראל אין שוה בעיניהם ככלום. ולפי דברי החתם סופר הנ"ל אם אנו רוצים להכניע כוחם של בני ישמעאל, עלינו להצטיין במדת ההסתפקות ולהכיר באמת ש"אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתינו", ולחשוב תמיד "יש לי כל", ובזה נזכה ל"יד כל בו", במהרה בימינו, אמן.

"ואמר אל אדוני אֲלי לא תלך האשה אחרי" (כד:לט). עיין ברש"י שכתב "אֲלי לא תלך האשה" - אֲלי כתיב, בת היתה לו לאליעזר, והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו, אמר לו אברהם 'בני ברוך ואתה ארור, ואין ארור מדבק בברוך', ע"כ. לכאורה יש להבין, דהרי מקומו של הרמז הזה הי' צריך להיות קודם כשאליעזר דיבר עם אברהם אבינו וא"ל "אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי", ומפני מה שם לא נאמר "אלי" חסר?

בספר תורת חיים איתא: וביאר מרן הגר"ח זצ"ל דבתחילה כשאליעזר דיבר עם אברהם אבינו היתה לו שאלה נכונה, כי צריך הי' לדעת איך יתנהג במקרה כזה.

אבל עכשיו כשהוא דיבר עם בתואל ולבן, ומפליג בשבחם של אברהם ויצחק, למה הי' לו לספר להם שהי' ספק "אולי לא תלך האשה", הרי הדברים האלו יכולים לעורר חשד גדול בלבם, שמא יש איזה פגם וחסרון ביצחק, אלא מכאן שבת היתה לאליעזר ובכוונה סיפר להם זאת, אולי ידחו את השידוך מפני זה וישא יצחק את בתו.

❖

בענין האיסור לאיש ללכת אחורי אשה

בפ' הרואה (ברכות סא.) איתא: דו פרצופין ברא הקב"ה באדם הראשון, שנאמר: "אחור וקדם צרתני" (תהלים קלט:ה). ופירש"י: דו פרצופין - שני פרצופין בראו תחילה - אחד מלפניו ואחד מאחריו, וצלחו [הפרידו] לשנים ועשה מן האחד חוה וכו'. ולמאן דאמר פרצוף [דמתחילתו הי' מצד אחד זכר, ונקבה מצד אחר], הי מינייהו סגי ברישא [איזה פרצוף הי' מהלך לפנים]. אמר רב נחמן בר יצחק, מסתברא דגברא סגי ברישא, דתניא, לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך, ואפילו אשתו [פירש"י: גנאי הדבר], נזדמנה לו על הגשר [אשת איש והיא לפניו], יסלקנה לצדדין [עד שיעבור לפניה] וכו', א"ר נחמן, מנוח עם הארץ הי', דכתיב: "וילך מנוח אחרי אשתו" וכו' [ודוחה הגמ' דשמא כוונת הפסוק היא שלא הלך אחריה ממש, אלא אחרי דבריה ואחרי עצתה]. א"ר אשי, ולמאי דקאמר רב נחמן, מנוח עם הארץ הי', אפילו בי רב נמי לא קרא, שנאמר: "ותקם רבקה ונערותיה ותרכבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש" (כד:סא) ["אחרי האיש"] - ולא לפני האיש [ופירש"י: עם הארץ - לא שימש תלמידי חכמים, שלא למד משנה זו ששנינו לא יהלך אדם אחורי אשה, ואפילו היא אשתו. ולמאי דקאמר רב נחמן - שהלך אחריה ממש, א"כ אפילו בי רב עם תינוקות של בית רבן נמי לא קרא]. א"ר יוחנן, אחורי ארי ולא אחורי אשה.

במדרש (ב"ר פ"ס י"ד) איתא: "ותלכנה אחרי האיש" - שכעור לאיש להיות מהלך אחר האשה. ובפי' עץ יוסף מבואר: שכעור לאיש - מפני ההרהור ואמר זה משום דקשה לי', שדרך שומרי הנשים להוליכן לפניהם להשגיח עליהן, ואיך זה הניחן אחריו. ובמתנות כהונה איתא: שכעור לאיש - שיצרו של איש גדול ומהרהר, כמו שאמרו חז"ל: אחר ארי ולא אחר אשה.

בענין טעם האיסור, יש אומרים שהוא משום הסתכלות והרהור, כן משמע מהגמ', וכן מובא דין זה ברמב"ם יחד עם הדינים משום הסתכלות והרהור, וכן איתא בשו"ת הרדב"ז (ח"ב סי' תש"ע) ובבית מאיר על שו"ע (אהע"ז סי' כ"א סע' א'). וכ"כ המהרש"א בברכות שם לדעת הרמב"ם.

ועיין בשדי חמד (מערכת האל"ף כללים, אות קמ"ט).

ויש אומרים שהוא משום גנאי, וכן משמע ממה דאיתא בגמ' מסתברא דגברא סגי ברישא, דתניא לא יהלך אדם אחורי אשה וכו', והרי בכגון זו (דו פרצופי) אינו שייך הרהור שהרי אינו רואה אותה, אלא גנאי, וכ"כ רש"י: ואפילו אשתו - גנאי הדבר, ומלשון "ואפילו אשתו" משמע דחד טעמא לשניהם, ובאבות דרבי נתן (פ"ב:ב') איתא: לא ילך אדם אחר האשה בשוק, ואפילו עם אשתו, ואין צריך לומר עם אשה אחרת, מפני טענת הבריות.

בפ"א מהל' איסורי ביאה (הכ"ב) כותב הרמב"ם: מי שפגע באשה בשוק אסור לו להלך אחריה, אלא רץ ומסלקה לצדדין או לאחריו. וכל המהלך בשוק אחרי אשה הרי זה מקלי עמי הארץ. וכן נפסק בשלחן ערוך (אהע"ז סי' כ"א סע' א'): צריך אדם להתרחק מהנשים מאד מאד וכו', פגע אשה בשוק, אסור להלך אחריה, אלא רץ ומסלקה לצדדין או לאחריו וכו'.

על מה שנפסק בשו"ע: פגע אשה בשוק אסור להלך אחריה, איתא באוצר הפוסקים (ס"ק י"ד): ואם יש חשש גם באשתו, בגמ' ברכות (סא.) דקאמר לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך ואפילו אשתו, ופירש"י: גנאי הדבר, וכתב בעינים למשפט שם דמה שכתב רש"י: גנאי הדבר, היינו משום חשדא וכו' שאין הכל בקיאין בקרובותיו, ורק לתלמיד חכם. וכן הוא באבות דרבי נתן (פ"ב:ב'): לא ילך אדם אחר האשה בשוק, ואפילו עם אשתו משום טעות הבריות, והרחק מן הכיעור.

והנה, בגמ' בברכות נזכר: "לא יהלך אדם אחורי אשה בדרך", והרמב"ם והשו"ע כתבו "בשוק", והוא מלשון האבות דרבי נתן הנ"ל.

בגמ' וברמב"ם ובשו"ע כתבו סתם דאסור לילך אחרי אשה, ויש לברר - עד כמה צריך להתרחק ממנה? עיין בבאר היטב (סי' כ"א סק"ב) שכתב: דהיינו בתוך ד' אמותיה (מהרא"י ובה"י). וכנסת הגדולה בשם הרדב"ז (ח"ב סי' תש"ע) כתב דלא סגי כשירחיק ד' אמות, אלא כל שאינו מרוחק שאינו מכיר ומבחין בה בהלוכה ובתנועותיה - אסור [דעיקר הטעם הוא שלא יבוא לידי הרהור. ויש אומרים שטעם מהרא"י ובה"י דס"ל דאין איסור אלא בתוך ד' אמות הוא משום גנאי, ורק בתוך ד' אמות איכא גנאי לילך אחריה].

שוב איתא בבאר היטב: איסור זה הוא בכל הנשים ובכל המקומות אפילו במקום שהנשים הולכות מכוסות מכף רגל עד ראש (כנה"ג בשם הרדב"ז), דעיקר הטעם הוא שלא יבוא לידי הרהור ע"י הילוכה ותנועותיה אף שהיא מכוסה.

ועיין בפתחי תשובה (סק"א) שכותב: עיין באר היטב, ומה שכתב בשם הרדב"ז הוא בח"ב סי' תש"ע, ושם מסיים: אלא ימהר לעבור לפניה אפילו שיעבור תוך ד' אמותיה או יסתלק לצדדין או יאנוס עצמו ויתעכב עד שתלך לפניו וכו', ואם אי אפשר באחד מכל אלה והוא ממהר לדבר מצוה ואם יתעכב יעבור זמן המצוה, יתקע עיניו בקרקע וילך ולא יגביהם מן הקרקע. ומשמע דתקנתא זו דיתקע עיניו בקרקע לא מהני אלא דווקא בממהר לדבר מצוה וכו'.

האם כמה אנשים רשאים ללכת אחורי אשה? באוצר הפוסקים (שם ס"ק ט"ז אות ה') איתא: כתב בבנין שלמה (לרש"ד אב"ד לאהיסק, סי' ו') שאפשר שאף בכהאי גוונא אסור. וכן מבואר בנתיבות לשבת (סק"א) ובבית מאיר כאן.

האם סומא מותר ללכת אחורי אשה כשיודע מזה? באוצר הפוסקים (שם אות ד') איתא: כ' בשל"ה (שער האותיות אות ק' בהגה"ה שם) דאסור להלך אחריה, והביא ראי' מש"ס (ברכות סא.) דלמ"ד פרצוף הוי הי מינייהו סגי ברישא וכו' מסתברא דגברא סגי ברישא דתני' לא יהלך

אדם אחורי אשה וכו', והרי שם היתה מדובקת בו באחוריו ולא ראה אותה מימיו, ואפ"ה אמר דגברא סגי ברישא. אך בשדי חמד (מע' א' אות ש"ב) כתב שבאבות הראש (ח"א דצ"א ע"ג) תמה על הוראה זו ודחה ראייתו מהש"ס. וכ' השד"ח עליו דאם כי דבריו נראין בטעמם מ"מ נראה דיש להחמיר לפי שנראה שהרבנים שער אפרים (סי' ע"ח) ומהר"י עטיי"ה סברי כהשל"ה מדהביאו דבריו בשתיקה, ועי' בזרע יצחק בקונט' פלפלת כל שהוא דפ"ט.

האם אסור לישב אחורי אשה כשהיא עומדת או יושבת [כגון על אוטובוס]? עיין בשו"ת אז נדברו (ח"י סי' כ"ח) שדן בזה דדעתו להקל כשאין לו עצה אחרת. ובאז נדברו (חי"א עמ' קמ"ד) ציין לדברי המעדני יו"ט על הרא"ש (ברכות פ' אין עומדין ה"ח אות ב') ובמלבושי יו"ט שעל הלבוש, דאיסור אחורי ארי ולא אחורי אשה שייך אפילו בישיבה, דכתב דעלי הכהן לא ישב אחורי חנה, דבלאו ישיבה בתוך ד' אמות של המתפלל, יש איסור משום אחורי אשה.

ועיין בשו"ת מנחת שלמה (ח"א עמ' תקנ"ז) חלק מתשובה ששלח הגרש"ז אויערבוך זצ"ל לבעל שו"ת ציץ אליעזר בדבר השאלה באשת חבר, אם מותר לכבדה לעלות קודם, לאוטובוס וכדומה, משום חשש איסור של הליכה אחורי אשה, וז"ל: קבלתי את יקרת מכתבו ונהניתי מאד ממה שמצא בלקט יושר (יו"ד סי' שע"ו) שכתב בזה"ל: ואמר שמותר לילך אחר אשת חבר או אחר אמו משום דבזמן הזה אין אנו מוזהרין כ"כ מלילך אחר אשה, עכ"ל, ובכוונת דבריו הנראים מקופיא כתמוהים מאד נלענ"ד לפרש באופן זה. כי מצד הסברא הי' נלענ"ד דמלשון השו"ע (אהע"ז סי' כ"א סע' א') 'פגע' אשה בשוק, משמע דאין דרכן של נשים להיות בשווקים ורק על דרך מקרה 'פגע', וכידוע דלפנים הי' דרכן של נשים צנועות להיות בבית, כדכתיב "כל כבודה בת מלך פנימה" [ומפורסם מהחת"ס דטעמא דנשים אין מדליקות לעצמן נר חנוכה הוא כדי שלא תעמודנה על פתח הבית הסמוך לרה"ר], ולכן כשהולך כנגד אשה אין החשש גדול כי יתבייש להסתכל בה שהרי היא תרגיש בכך, משא"כ לאחריה שהוא רואה ואינו נראה חיישינן טפי, ונוסף לזה גם נראה שבזמנם הי' אפשר להזהר מלכת אחרי אשה, משא"כ בזמננו הרי אף אם יברח מאחורי אשה ימצא תיכף את עצמו אחורי אשה אחרת, וכמדומה לי שנשים מצויות ברחוב יותר מאנשים, ומה גם בזמנינו שהפריצות מצויה הרבה, ולצערנו הפרוץ מרובה על העומד ואין מתביישים להסתכל באשה גם בפניה, ולכן הי' נלע"ד דבמקום מצוה [או שצריך לעשות כן מצד הנימוס] אין טעם להחמיר בזמננו, ואף שבזמן התה"ד המצב היה הרבה יותר טוב מבזמננו, אבל מ"מ יתכן שגם אז כבר היו הנשים מצויות בשווקים ורחובות ובכל מקום שהולך הי' נמצא תמיד אחורי אשה ולכן כתב להקל כן נלע"ד, וכיון דבלא"ה רגיל בי' טובא שפיר מסתבר להקל במקום מצוה.

בספר מקדש ישראל להגרי"ד הארפענעס שליט"א (עמ' ס"ב-ס"ג) איתא: כתיב בס' חוט שני (על הל' שבת ח"ג ע' רס"ח) דבזמנינו שיש נשים רבות ברחובות שאפילו אם ירוץ לפניה או יסלקנה לצדדין ימצא עצמו אחורי אשה אחרת, שאעפ"כ יש עדיפות שילך במהירות, כדי שלא ילך כל הזמן אחורי אותה האשה [אשה אחת].

ויש לדון, מהו לעמוד בשורה אחורי אשה, גם יל"ע מהו לישב באוטובוס או במכונית [ולאכול במסעדה] אחורי אשה, ואולי רק כשהולכת הקפידא שעי"כ רואה תנועותיה [ויל"ע העומד בשורה אחורי אשה אי חשיב כהולכת ע"י תנועה הלאיטות] ומדברי התשב"ץ שמתמרמר מטעם זה על מנהג שנשים באים לפנים הביהכ"נ בשעת מילה, יוצא שגם דרך עמידה יש איסור אחורי אשה, וכ"נ מס' מלבושי יו"ט לבעל תויו"ט שאף דרך ישיבה נוהג איסור זה, וכן מובא מהחזו"א [מיהו מצד חיוב מחיצה המבדיל ליכא בהזדמנות לפי שעה, אם לא בנסיעה ארוכה], אלא שכל הנ"ל אם נימא שטעם האיסור משום הרהור, אבל י"א שהאיסור משום חשדא (וכדמשמע מגמ' קידושין פא. דבכשרים שפיר דמי, ועיי"ש בתוס' ר"י הזקן), ולפי זה יש מקום להקל בהנ"ל כשאינו 'הולך' אחרי אשה, מיהו לעמוד אחורי אשה פרוצה נכלל בכלל העובר אחורי אשה בנהר [שאיסורו משום הסתכלות במקומות המכוסים] שאמרו חז"ל על זה שאין לו חלק לעוה"ב [ויש לדקדק בזה כשהולך לבאנק, לבי דואר, לחנות של גוים וכדומה] וכו'.

ומסיים: ויש לייעץ בעומד בשורה אחורי אשה שיצדד אצדודי, או שלכה"פ יעיין בספר [ואם לאחריו עומד גבר נכרי יבקשנו שהוא יבוא לפניו שיפסיק בינו לבין האשה], והנוסע במכונית אחורי אשה, יעצום עיניו בכל משך זמן הנסיעה.

לז"נ מורי ורבי הגאון הרב אברהם יעקב בן הרב מאיר הכהן פאם זצ"ל - נפ' כ"ח מנחם אב תשס"א
לז"נ ר' בנימין בן הרב ר' מרדכי ז"ל שור
לז"נ מרת עטא שרה בת ר' בנימין ע"ה - נפ' כ"ג אדר א' תשס"ח

TORAH LODAAS

Parshas Chayei Sora
© copyright 2026
by Rabbi Matis Blum z"l

רוחמה ליבא בת רבקה לרפו"ש
צביה חיה בת לאה ברעניא לרפו"ש
לז"נ אסתר בת שלמה זלמן שטרן ע"ה

"ואברהם זקן בא בימים" (כד:א)

"And Avrohom was old ..."

Chazal tell us (Baba Metzia 87a) that there was no *Zikna* [discernable old age] until the time of Avrohom. Avrohom came and prayed that there should be *Zikna*.

The *Mei Yaakov* (cited in Tallelei Oros) explains homiletically that until the time of Avrohom people only respected physical prowess and ability. Therefore, they revered youth and relegated the elderly to a postion of insignificance in society.

However, when Avrohom came and emphasized that what was truly important was spirituality, wisdom and the pursuit of knowledge "there was *Zikna* in the world" - the world realized the importance of the elderly and their ability to contribute to society.

"ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המושל בכל אשר לו" (כד:ב)

"And Avrohom told his servant, the elder of his household, who was in charge of all that he owned ..."

The *Kli Yokor* notes that one who has great desire for monetary gain is a slave to his money and cannot be trusted in a situation where he may be swayed by an opportunity to obtain more wealth. Therefore, when Avrohom chose a person to send on the important mission of finding a wife for Yitzchok, he selected someone who was the master over his own possessions - **"המושל בכל אשר לו"**, and not someone who was a servant to them.

"בוא ברוך ה', למה תעמוד בחוץ ואנכי פניתי הבית" (כד:לא)
פירש"י: פניתי מעבודת אלילים

"Come, you who are blessed by Hashem. Why do you stand outside? I have cleaned out the house ..."

Rashi explains that Lovon said that he rid the house of idols.

The *Alter of Novardok, Hagaon Reb Yoseif Yozel Horowitz, Z'T'L'*, noted, that we can deduce from this how great the desire for money is. Once Lovon saw the jewelry that his sister was given, and realized that he had an opportunity to attain some wealth, he was even willing to banish from his house his most beloved possessions - his idols.

"ויאמר לא אוכל עד אם אשר דברתי דברי" (כד:לד)

"And he [Eliezer] said: I will not eat until I have spoken my piece ..."

Why did Eliezer refuse to eat before delivering his message?

Hagaon Rav Binyomin Diskin, Z'T'L', the Rov of Horodna, explained that there is a Halacha that once the time to perform a Mitzva comes, a person should not eat before performing that Mitzva (see, for instance, Orach Chaim 652:2, regarding *Netilas Lulav*). The Taz (ibid. 4) maintains that even if one began eating when he was permitted, he must stop his meal to fulfill the Mitzva.

When Eliezer came to Besuel's home, the time had come for him to fulfill the oath that he had taken - to attempt to the best of his ability to find a suitable wife for Yitzchok. If that was the case, it was forbidden for him to sit down to a meal before discharging his duties and asking for Rivka to be permitted to marry Yitzchok ...

HALACHIC DISCUSSIONS

(not to be relied upon for Halacha L'Ma'aseh)

Is it permissible to recite *Birkas Eirusin* after the Kiddushin take place?

The Rambam (Hilchos Ishus 3:23) rules that the Bracha must be recited before the *Eirusin*, and one who recited it afterwards has recited a *Bracha L'vatala*.

The Ra'avad disagrees and rules that the Bracha should be recited afterwards, since this is a Mitzva that is dependent on another person's will, and since if the *Bracha* is recited and the Kallah refuses to accept the Kiddushin it will be a *Bracha L'vatala*, therefore the *Bracha* is recited after the Kallah accepts the Kiddushin. [The Har Tzvi (Orach Chaim 2, Kuntrus Mili D'Brachos) asks, that according to the Rashba (I:18) who rules that no *Bracha* is recited on Tzedaka since the poor person may refuse the alms and the Bracha would retroactively be a *Bracha L'vatala*, if we accept the view of the Ra'avad, once the poor person accepts the Tzedaka one should be able to recite a *Bracha*].

The Rosh in the first chapter of Kesubos offers another

reason permitting reciting *Birkas Eirusin* after the Kiddushin: Concerning other Mitzvos where the act of the Mitzva is mentioned in the text of the *Bracha*, the *Bracha* must be recited before performing the Mitzvos. However, since *Birkas Eirusin* does not mention the act of Kiddushin, it is permissible to recite it after performing the Mitzva.

QUESTIONS OF THE WEEK

1) Is there a Mitzva to stand up for an elderly woman who enters the room?
2) Are the descendants of *Ketura* [Avrohom's children who were born after he received the Mitzva of Milah] included in the Mitzva of Milah?
3) Where do we find a woman who remained barren *because of* a Bracha given to her that she have many children?
4) What was unusual about the manner in which Yitzchok appeared to Rivka when she first saw him?
5) Why did Avrohom's camels refuse to enter Lovon's home?
6) Why did Lovon and Besuel attempt to poison Eliezer rather than killing him by force?
7) How long did it take for Eliezer and Rivka to return from Charan to Chevron?
8) In the merit of which Mitzvos of Avrohom did Eliezer Daven that he should find a wife for Yitzchok?
9) Under what threat did Efron agree to sell Me'aras Hamachpeila to Avrohom?
10) How was Lovon related to Rivka?
11) Which person is this week's Sidra was an albino?
12) What form of זקנה (old age) was not given until Avrohom davened for it?
13) What *Zechus* did those who attended the burial of Sara have?

ANSWERS

1) According to the Sefer Chassidim (578), Minchas Chinuch (257) and others, one is obligated to stand up for an elderly woman. The Halachos Ketanos says that one is not obligated.
2) According to Rashi (Sanhedrin 59) only the six sons of Ketura are obligated in the Mitzva of Milah; not their descendants. According to the Rambam (Hil. Melachim 10:7-8) even their descendants are obligated.
3) The Midrash (Bereishis Rabba 60:12) says that Rivka was barren so that the other nations would not say that their Bracha [which Lavan gave to Rivka before she left with Eliezer to marry Yitzchok] bore fruit.
4) When Rivka first saw Yitzchok, he appeared to be upside-down (see Moshav Zekeinim 25:65).
5) Avrohom's camels refused to enter Lovon's house until he removed the idols from the house (Avos D'Rebbi Nosson 8).
6) When they saw Eliezer lifting two camels at one time, they were afraid to attempt to attack him directly (see Yalkut Shimoni 109).
7) Three hours (Pirkei D'Rebbi Eliezer 16).
8) In the merit of offering the Malachim water, and in the merit of Bris Milah (Ba'al Haturim 24:12).
9) The people of Cheis threatened Efron that he would be deposed from his position of authority if he did not agree to sell Me'aras Hamachpeila to Avrohom (Shmos Rabba 31:17).
10) According to one view in the Midrash (Bereishis Rabba 57:4) that states that Lovon was *Kemuel* mentioned at the end of Parshas Vayeira (82:21), he was Besuel's brother, and thus, Rivka's uncle. The Yefei To'ar explains that even though various Pesukim state clearly that Lovon was "ben Besuel" and the brother of Rivka, it is possible - according to the Midrash - that since Besuel had no sons to inherit him, he "adopted" his brother *Kemuel* (Lovon), so that it was considered as though Lovon was his son, and Rivka's brother. [Similarly, we find that Osnas (Yoseif's wife) is called "bas Potifera" and the Midrash explains that she was actually the child of Shechem and Dina who had been sent away from the house of Yaakov and subsequently adopted by Potifar and his wife].
11) Lovon (Bereishis Rabba 60:7).
12) White hair (Maharsha, Baba Metzia 87a)
13) They merited living to be at the burial of Avrohom approximately 38 years later (Bereishis Rabba 62:3).

HAKARAS HATOV

This week's issue is dedicated:

In memory of Hinda Devora Bas R' Shmuel and Nechama Raizel Bas R' Shloima, and

In honor of Michoel Aharon.

NOW AVAILABLE

The sefer **נר מתתיהו** is available for purchase:

- in seforim stores
- via shipping by emailing *torahlodaas@gmail.com*
- by picking up in Monsey, Queens, or Lakewood. Please be in touch via email.

The sefer **מצא טוב** on **שמחות** and the set of Torah Lodaas volumes 1-5 are available for purchase. Email to purchase.

Due to many practical considerations, Torah Lodaas is only available through e-mail. Anyone who wishes to dedicate an issue or receive Torah Lodaas is asked to send his name and e-mail address to: *TorahLodaas@gmail.com*

The material for this issue has been reprinted from previous years